

τῶν ὀχθῶν καὶ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος. Ἡ θήλεια γεννᾷ 5—7 ἐπιμήκη ὡὰ χρώματος λευκοπρασίνου μετὰ φαιῶν στιγμάτων. Ἐπειδὴ ἡ φωλεὰ εἶναι κατεσκευασμένη οὕτως ὥστε νὰ πλέῃ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος ἡ θήλεια ὅταν διαβλέπῃ κίνδυνον βυθίζει μὲν τὸν ἕτερον πόδα ἐν τῷ ὕδατι, διὰ τοῦ ἄλλου δὲ ὁδηγεῖ ὥσει διὰ κώπης τὸ πολύτιμον αὐτῆς παλλάδιον. Ἡ φωλεὰ αὕτη συμπαρασύρουσα μετ' αὐτῆς κυματιζόμενα τυχὸν ἐπὶ τῆς λίμνης χόρτα ὅλον ἐπαυξανόμενα, ὁμοιάζει πολλάκις πρὸς πλέον νησιδίον.

Ἡ ἑτέρα εἰκὼν παριστᾷ εἶδος ὑπολαΐδος *calamocgre aquatica* μὲν καλουμένης, βιούσης δὲ πάντοτε παρὰ τὰ ἔλη, τὰς λίμνας καὶ τοὺς ποταμούς.— Τὴν φωλεὰν αὐτῆς ἡ θήλεια διαπλέκει μετὰ χάριτος μεταξὺ τῶν βρύων καὶ τῶν ἄλλων παρυδατίων χόρτων, ὃ δὲ ἄρρην ἐκφέρει γλυκὺ κελάδημα ἐν ᾧ κυρίως αἱ δύο κραυγαὶ τρέ-κρέ, τρέ-κρέ διακρίνονται.

M.

ΤΟ ΠΕΡΙΒΟΛΙΟΝ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

(Βιβλιογραφία)

Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων συγγραφεὶς ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ τῆς Ἱστορίας Μενδελώωνος Βαρθόλδους καὶ μεταγλωττισθεῖσα ἐκ τῆς γερμανικῆς ὑπὸ Μ. Ι. Παπαρρηγόπουλου. Μέρος Πρῶτον. Ἐν Ἀθήναις 1872.

Ἀγνοῶ ἂν καὶ εἰς ἄλλα ἔθνη συμβαίνει τὸ αὐτὸ, ἀναντίρρητον ὅμως εἶναι ὅτι ἐν Ἑλλάδι οὐχὶ σπανίως ἐπιχειροῦντες πολλοὶ νὰ γράψωσι, γράφουσιν ἀληθῶς ἀριστουργήματα χωρὶς μὰ τὸ θέλωσι καὶ χωρὶς κἂν νὰ τὸ ὑποπτευθῶσι. Πρὸ τοῦ Ἐξαρχοπούλου καὶ μετ' αὐτὸν οὐχὶ ὀλίγα εἰσὶ τὰ συγγράμματα, ἅτινα παρέχουσι θυμηδίαν καὶ ἀπλετοῦν κινουῦσι τὸν γέλωτα, διὰ μέσων

ὅμως ἅτινα ὁμολογητέον δὲν ἐπεξήτησαν παντάπασιν οἱ συγγραφεῖς αὐτῶν. Ταλμουδικὸς τις μῦθος ἀναφέρει ὅτι ῥαββὶνὸς τις φιλάργυρος ἔδοσεν ἡμέραν τινα εἰς πτωχοὺς αἰτοῦντας παρ' αὐτοῦ ἐλεημοσύνην ἐλλείψει ἄλλου χείρονος, πωστότητα καρύων παλαιῶν καὶ σαπρῶν, ἅτινα ὅμως ὁ παντοδύναμος Ἰεχωβά ἐπλήρωσε διὰ πολυτελῶν λίθων καὶ ἀδαμάντων βαρυτίμων· ὁ ῥαββίνος, προσθέτει τὸ Ταλμουδ, μαθὼν τί περιείχον τὰ κάρνα αὐτοῦ παρὰ τῶν πτωχῶν, οἷτινες δακρύοντες ἐξ εὐγνωμοσύνης προσήλθον ὅπως τὸν εὐχαριστήσωσιν, ἀπέθανε διαβόραγεις ἐκ τῆς ὀργῆς καὶ τῆς ἀγανακτήσεως. Ὁ μῦθος οὗτος ἐφαρμόζεται εἰς τοὺς τοιοῦτοις συγγραφεῖς, ἀντιστρόφως ὅμως, ὅπερ εἶναι τὸ ἴδιον.

Ὁ κ. Μιχ. Ἰω. Παπαρρηγόπουλος μεταφράσας τὴν ἱστορίαν τοῦ Βαρθόλδου ἔγραψεν ἅκων βιβλίον χαριέστατον. Εἶναι ἀληθῶς ἄξιον θαυμασμοῦ μεθ' ὁπόσης τέχνης καὶ ἐπιτηδειότητος ἀρτύνει τὴν μετάφρασίν του ταύτην δι' ἀστειοτάτων τοῦ κειμένου παρεννοήσεων καὶ διὰ φράσεων τοσούτων ἀλλοκότων καὶ ἀκατανοήτων, ὥστε καὶ ἄκοντα ἀναγκάζει πάντα ν' ἀναγνώσῃ τὸν ἐκδοθέντα ὀγκωδέστατον πρῶτον τόμον μέχρι τῆς τελευταίας σελίδος. Καὶ δὲν δύναται τις μὲν ἀκριβῶς ν' ἀναφωνήσῃ περὶ τοῦ βιβλίου τούτου, ὅτι ὁ Ἐξαρχόπουλος περὶ Ὀμήρου ἔλεγεν, ὅτι

εἶναι πηγὴ
ὅπου ποτίζεται ἡ γῆ,

δύναται ὅμως δικαιοτάτα νὰ εἴπῃ μετὰ τοῦ αὐτοῦ ποιητοῦ, ὅτι

εἶναι τὸ περιβόλι τοῦ κόσμου,
ὅπου ἐμβαίνει τινὰς μὲ τὴν ταμπακέρα του,
διὰ νὰ πάρῃ τὸν ἀέρα του.

Καὶ τῷ ὄντι; Τίς δὲν ἀναπολεῖ μετ' ἄλλους τὴν εὐφρόσυνον ἐκείνην ἐποχὴν, καθ' ἣν ἐδημοσιεύοντο μεταφράσεις τοσούτου τερπναῖ, τοσούτου εὐτράπελοι καὶ κωμικαί, ὥστε ἀπέσπων τὸν γέλωτα καὶ αὐτῶν τῶν σκυθρωποτάτων καὶ ἀγελάστων; Καθ' ἣν ἡ γαλλικὴ φράσις nous sommes près pour mourir (ἐγεννή-

θημεν διὰ ν' ἀποθάνωμεν) μετεφράζετο, εἶμεθα μύται διὰ νὰ ἀποθάνωμεν, ἡ δὲ outre cela feu le comte se plaisait à regarder les planes du Brabant (ἐκτὸς τούτου ὁ μακαρίτης κόμης ἠρέσκετο νὰ παρατηρῇ τὰ σχέδια τοῦ Βραβάντου) ὁ ἄσκος ἐκεῖνος, ὁ ἐν πυρὶ κόμης, ἠὺχαρίστείτο νὰ θεωρῇ τὰς πεδιάδας τῆς Βραβαντίας! καθ' ἣν ἡ δωδεκάδελτος (la loi des douze tables) ἐγίνετο νόμος τῶν δώδεκα τραπεζῶν, ὁ δὲ μαῦρος Ὀθέλλος (le noir Othello) τὸ μέλαν ξενοδοχεῖον! καθ' ἣν κυρία τις πορευομένη εἰς Βερσαλλίας (elle était allée au Versailles) μετεσχηματίζετο εἰς δένδροστοιχίαν αὐτῶν; Εὐτυχῶς ὁ κ. Μ. Ι. Παπαρρήγόπουλος προσεπάθησε τὸ ἐφ' ἑαυτὸν νὰ παλινορθώσῃ τὸ εὐχάριστον τούτο τῆς μεταφράσεως εἶδος, καὶ ἀφθόως τὸ κενὸν τούτο ἀνεπλήρωσε διὰ τοῦ ἐκδοθέντος ὀγκωδεστάτου ἐξ 706 σελίδων μεγάλου ὀγκοῦ σχήματος πρώτου τόμου τῆς ὑπ' αὐτοῦ μεταφρασθείσης ἱστορίας τοῦ Γερμανοῦ Μενδελσώνος Βαρθόλδου. Καὶ ἀληθῶς! μετὰ πόσης χαρᾶς καὶ γέλωτος ἅμα δὲν ἀναγινώσκει τις τὸ ἔργον τούτο τοῦ κ. Μ. Ι. Παπαρρήγοπούλου, ἐν ᾧ ἐπανευρίσκει ὅλα τὰ πλεονεκτήματα τῶν ἀρχαίων ἐκείνων μεταφράσεων! διότι τίς δύναται νὰ μείνῃ σοβαρὸς, ἀναγινώσκων ὅτι ἅπανσα ἡ περιουσία τῶν Ἑλλήνων αἱ γυναῖκες καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν μετεβιβάζοντο εἰς ἄλλας ἀσφαλεστέρας χώρας ἐπὶ σχεδιῶν (γρ. ἀκατίων) *), καὶ προσπαθῶν εἰς μάτην ν' ἀναγνωρίσῃ τὴν χειροτονίαν ὑπὸ τὴν βαθμολογίαν **), καὶ τὸ παιγνίδιον τοῦ ταυλίου ἢ πεσσῶν ὑπὸ τὸ παιγνίδιον τοῦ τρικ-τράκ; ***) ἢ βλέπων τοὺς Ῥώσσους δεκεμβριανοὺς ἐπαναστάτας μένοντας ἐν τῇ μεταφράσει dekabristes †), ὡς ἦσαν καὶ εἰς τὸ γερμανικὸν κείμενον, τοὺς κολλυβιστάς

Stockjobbern *), τοὺς ἐξημμένους τῆς Ἰσπανίας, Ἐξαλτάδους **), καὶ τὸ κατὰ τὸν Γέντζ θλιβερὸν θέαμα τῆς τότε καταστάσεως τῆς Ἑλλάδος γενόμενον θέατρον very gloomy; ***) ὅταν δὲ ὁ μεταφραστὴς ἐν τῇ πλαστοουργῇ τῆς φαντασίας αὐτοῦ δυνάμει πλάττῃ Τούρκους ἐπισκόπους (σ. 269), ἢ ὅταν ἐκ τοῦ ἐπιθέτου Stocktorry (γνήσιος τόρυς), τοῦ ὑπὸ τοῦ συγγραφέως ἀποδιδομένου εἰς τὸν λόρδον Strangford, δημιουργῇ ἕτερον Ἀγγλον πράττοντα καὶ ἐνεργοῦντα, (σ. 423. 433), πρὸ πάντων δὲ ὅταν τὸν κεφαλικὸν φόρον (χαράτσι) κάμνει κύριον Χαραζῆν, ἀνάγκη νὰ ἦναι τις πολὺ δύσκολος ὥπως μὴ ἀνομολογήσῃ ὅτι εἶναι ἐξαίσιον, ὡς ἐπίσης καὶ ὅταν τὸν μεν Ἀνθιμον ἐπίσκοπον Ἐλους μεταμορφῶν εἰς Ἀνθιμον τῆς Ἥλου (σ. 254), τὸν Συμεῶνα Σῆθ εἰς Σίμωνα Σῆθον, (σ. 50), τὸν Μάξιμον Μαργούνιον εἰς Μάξιμον Μαργούκον (σ. 52), τὸν Βοναπάρτην εἰς Καλομοίρην ἀντὶ Καλόμερον (σ. 114), τὸ ψευδώνυμον τοῦ Ὑψηλάντου Κομνηνὸς εἰς Κἄνενὸς (σ. 217) τὸν Σεναχερεῖβ εἰς Σαναχάριβα, κλπ. κλπ.

Οὐδαμῶς δὲ τούτων ὑπολείπεται καὶ ἡ συνήθεια τοῦ μεταφραστοῦ, παραθέτοντος παρὰ τὰ κύρια τόπων ὀνόματα καὶ λατινικοῖς γράμμασι τὴν ὀνομασίαν αὐτῶν, ὡς ἐν τῷ γερμανικῷ ὑπάρχει κειμένῳ †). Θαυμασία ἀληθῶς πρόνοια, διότι ἄλλως πῶς ἡδύνατό τις ν' ἀναγνωρίσῃ τὴν Ναύπακτον ἐν τῇ Λεπάντῳ (σ. 138 καὶ πολλ. ἄλλ.), τὸ Βουθρωτὸν ἐν τῷ Βουτρίντῳ (σ. 143), τὰς Καλτεζὰς ἐν τῷ μοναστηρίῳ Καλτετσίῳ (σ. 311 καὶ ἄλλ.), ἢ πῶς ἦτο δυνατόν νὰ μαντεύσῃ ὅτι ἐν τῇ Νεαπόλει τῆς Ῥωμουνίας (σ. 548) ὑποκρύπτεται τὸ Ναύπλιον, καὶ ἐν τῇ Λαπλανδίᾳ ἢ Λαπωνία;

*) σ. 1.

**) σ. 4.

***) σ. 12.

†) σ. 567. 568 καὶ ἄλλ.

*) Οἱ δύο ἐπιφορτισμένοι τὴν διαπραγμάτευσιν τοῦ δανείου εἶχον ἐμπέσει εἰς χεῖρας Ἀγγλῶν Stockjobbern. σ. 474.

**) σ. 427.

***) σ. 430.

†) σ. 259. 261. 266. 267. 268 κλπ. κλπ.

Ἀλλὰ καὶ τοῦ συγγραφέως τὰς εἰκόνας καὶ παρομοιώσεις ἀντικαθίστησιν ὁ μεταφραστὴς προσφύεστατα δι' ἰδικῶν του, ὡς ἐπὶ παραδείγματι ποιεῖ ἐν σ. 597. «Ἡ ὑπὸ τοῦ Κάνιγγος διεύθυνσις τῶν ὑποθέσεων ὁμοίαζε πρὸς ὑπόνομον, ἣτις τὸ πᾶν ἀνατρέπει εἰς τὸν δρόμον της, μετὰ τὴν ἔκρηξιν ὅμως τῆς ὁποίας καὶ πολλὰ πράγματα καὶ ἄνθρωποι πάλιν ἀνορθοῦνται εἰς τρόπον, ὥστε ἐν Παρισίοις θέλουσιν αἰσθανθῇ ἑαυτοὺς μεγάλους, καὶ ἐν Πετροπόλει ἀπηλευθερωμένους.» Ὁ μεταφραστὴς προετίμησε νὰ θέσῃ ὑπόνομον, ἀντὶ χιονοστιβάδος (avalanche), ὡς εἶχεν ὁ συγγραφεὺς, διότι ὑπόνομος τρέχουσα εἶναι εἰκὼν ζωηροτέρα καὶ φρικαλεωτέρα. Ἀλλαχοῦ λέγεται ὅτι ἡ αὐστριακὴ μεσολάβησις κατέστη ἀδρανὴς (σ. 599), οὐδεὶς δ' ἐναντιοῦται ὅτι τοῦτο ἐκφράζει πλειότεραν νωχέλειαν ἢ ἡ λέξις ἀκαιρος ἢ ὑπάρχουσα ἐν τῷ πρωτοτύπῳ.

Ἐνιαχοῦ δὲ καὶ αἰνίγματα ἀρέσκειται νὰ παρεμβάλλῃ ἐν τῷ λόγῳ ὁ φιλοπαίγμων μεταφραστὴς, ὡν τὴν λύσιν ἴσως θέλει μᾶς δώσει ἐν τῷ δευτέρῳ τόμῳ. Ἐν τούτων ἔστι καὶ τὸ ἀκόλουθον: «Ἀλλ' ἐν τῷ ἀποπεφραγμένῳ τούτῳ σχήματι εἰς τε τὰ γεγονότα καὶ τὸν μέχρι τοῦδε ἀγῶνα τῶν Ἑλλήνων ἐλήφθησαν περισσότερα ὑπ' ὧσιν ἢ ὅσον ἡδύνατό τις νὰ περιμείνῃ παρὰ δογματικῆς καὶ συμφώνου πρὸς τὴν νομιμότητα ἀφετηρίας.» (σ. 428.)

Μὴ ἀρκεσθεῖς ὅμως ὁ κ. Μ. Ι. Παπαρρηγόπουλος εἰς τὴν παλινόρθωσιν τοῦ εὐτραπέλου τῆς μεταφράσεως εἶδους, προσεπάθησε τὸ κατὰ δύναμιν νὰ πλουτήσῃ τὴν νεοελληνικὴν φιλολογίαν καὶ διὰ τοῦ εἶδους ἐκείνου τῆς μεταφράσεως ἐκ τῆς ἀπλῆς εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν, ὅπερ δύναται νὰ ὀνομασθῇ σάρωθρον τῆς χυδαίας γλώσσης. Τὸ εἶδος τοῦτο τῆς μεταφράσεως μετεχειρίσθησαν ἐκτὸς πολλῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων καὶ ὅσοι τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων δὲν ἠθέλησαν νὰ μολύνωσι τὰ ὑπ' αὐτῶν γραφόμενα διὰ φράσεων τοῦ χύδην

λαοῦ. Καὶ ἀληθὲς μὲν ὅτι ὁ σοφὸς τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου καθηγητῆς κ. Φίλιππος Ἰωάννου ἀνύψωσε τὸ εἶδος τοῦτο εἰς ἐπιστήμην, διὰ τῆς ἑν τοῖς φιλολογικοῖς αὐτοῦ παρήργοις καταχωρισθείσης μεταφράσεως εἰς ἀρχαίους Ἑλληνικοὺς στίχους δύο δημοτικῶν ᾠσμάτων, ἀλλὰ δίκαιος ὀφείλεται ἔπαινος καὶ εἰς τοὺς προγενεστέρους αὐτοῦ καὶ ταπεινότερους ἀνωνύμους μεταφράστὰς τοὺς ἐξελληνίσαντας τὸ

Τρελάθηκα μανούλα μου, γιὰ μιὰ γειτονοπούλα
[μου
εἰς:

Πότνια μήτερ, ἀπέπτη ἡ ἐμὴ ὀρὴν,
οὐνεκα μιᾶς ἐναντι ἐμοῦ οἰκούσσης,

καὶ χυδαίαν τινὰ γνωστὴν φράσιν μεταφράσαντας διὰ τοῦ: Οὐ πορεύῃ ξέειν γαστέρας· καὶ τοσαῦτα ἄλλα, πρὸς δὲ καὶ εἰς τὸν μεταγενέστερον καὶ ταπεινότερον ἔτι μεταφραστὴν τοῦ «Ἀναξιφόρμιγγος ἐπὶ τοῖσιν ἐκκαλυπτηρίοισι μαρμαρίνοιο ὁμοιωμάτοιο μάκαρος ποντίφηκος Γρηγορίοιο τοῦ καὶ πέμπτοιο» ἦτοι τοῦ ὕμνου ἐν τοῖς ἀποκαλυπτηρίοις τοῦ μαρμαρίνου ἀνδριάντος τοῦ ἀοιδίμου Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε'. τοῦ κ. Α. Βαλαωρίτου, οὗ ὁ πρῶτος στίχος:

Πῶς μᾶ; θωρεῖς ἀκίνητος; ποῦ τρέχει ὁ λογισμὰς
[σου;

μετεφράσθη οὕτως.

Ἵνα τί ἀτέγκτως ἡμᾶς δέδορκας; ποῖ θέουσι φρένες τεαί;

ἢ δὲ ἐπρωδῇ:

... .. Χτυπᾶτε, πολεμάρχιοι,
Μὴ λησμονῆτε τὸ σχοινί, παιδιὰ, τοῦ Πατριάρχῃ!
ὡς ἐξῆς:

... .. Παῖατε, μέδοντες πολέμοιο,
μὴ ἐπιλάθεσθε τῆς καμίλου Πατριάρχῃ!

καὶ ἐν ᾧ οὐδ' αἱ ὁμηρικαὶ ἐλησμονήθησαν τμήσεις, ὡς ἐν τοῖς ἐπομένοις στίχοις:

Ὁ γοῖός τ' Ἀνδρούτσου ἔς τὴ Γραβιά στηρίζει τὸ
[κορμί του
κι' ἀπάνω του, ὅσ' ἂν νάτανε θεόκτιστο κοτρώνι,
συντρίβει ἡ ἀρδανιτιά μὲ τὸν Ὀμὲρ Βριώνη,

οἵτινες μετεφράσθησαν διὰ τῶν ἀκολουθῶν:

Ἀνδρούσσω γόνος, ἐὰ νῶτα κατὰ Γραβίην ἐρείδει,
καὶ ἄνωθεν αὐτοῦ, δίκην θεοτεύκτου πέτρου,
κατὰ Ἀλβανίη συντρίβεται, Ὀμὲρ-Βριώνιω μέτα.

Ὁ κ. Μ. Ι. Παπαρρήγόπουλος, τὰ ἐπιζηλα ταῦτα προσπαθὼν ν' ἀκολουθήσῃ ἱχνη, μετέφρασε προσφυέστατα τὴν δημώδη παροιμίαν «Ἀπὸ τὸ κεφάλι ἀρχίζει νὰ μυρίζει τὸ ψάρι» διὰ τοῦ ἐξῆς: «Ἀπὸ κεφαλῆς ἄρχεται νὰ ὀζηρῶ ἱχθύς.» (σ. 521) τὸ τοῦ δημώδους ᾄσματος:

Τάχα δὲν ἤμαστάνε νιοί, δὲν ἤμαστ' παλληκάρια,
τάχα δὲν ταξειδεύαμε μὲ Ψαριανὰ καράβια;
(Passow, σ. 263.)

μετέφρασεν ἐπίσης. «Δὲν ἤμεθα καὶ ἡμεῖς νέοι; δὲν ἐπλέομεν ἡμεῖς ἐπὶ τῶν πλοίων τῶν Ψαρῶν;» τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ζωοδόχου ἔκαμεν «Ἐκκλησίαν τῆς Ζωοπαρόχου πηγῆς.» (σ. 297), τοὺς ἐξῆς στίχους ἑτέρου δημώδους ᾄσματος:

Ὁ Χάρως εἶναι πονηρὸς, ἡπιτήδειος πρωτοκλέφτης
ἔρει κλεφτοπατήματα, πονήριας γυναικῶν!
(Passow, σ. 302.)

μετέφρασεν: «Ἐπειδὴ ὁ Χάρων εἶναι πανοῦργος, ὁ πρῶτος πάντων τῶν κλεπτῶν καὶ γνωρίζει τῶν κλεπτῶν τὰ τεχνάσματα καὶ τὰς γυναικείας πανουργίας.» σ. (70). Τὴν δημώδη παροιμίαν «Τραβᾶτε με κι' ἄς κλαίω, κι' ἂν κλαίω τί σας κάνω» μετέφρασε: «σύρετέ με ἂπ' ἐδῶ, καὶ ἄς κλαίω!» (σ. 60), μετέφρασε δ' ἐκτὸς τούτων καὶ τὰς ἐπιγραφὰς μεταφράσεών τινων Ῥήγα τοῦ Φερράιου ἐχούσας οὕτω: «Σχολεῖον τῶν ντελικάτων ἐραστῶν» καὶ «ἡ Βοσκοπούλα τῶν Ἀλπεων» διὰ τῶν ἐξῆς: «Σχολεῖον τῶν κομφῶν καὶ λεπτῶν ἐραστῶν» καὶ «ἡ ποιμενὶς τῶν Ἀλπεων» (σ. 58). Οὕτως ἐπίσης μετέφρασε καὶ τοὺς στίχους τοῦ ποιήματος Ἀγγλο-Γάλλο-Ῥώσος, ὅπερ μετεποίησεν εἰς Ἀγγλον καὶ Γάλλον καὶ Ῥώσον (σ. 6) καὶ τὴν ἐπιγραφὴν Σάλπισμα πολεμιστήριον τοῦ Ἀτρομήτου Μαραθωνομάχου (Κοραῇ) μετέτρεψεν εἰς Σάλπιγγα τοῦ πολέμου τοῦ ἀτρομήτου τοῦ Μαραθῶνος, τὸν φι-

λολογικὸν σύλλογον, ἐλληνικὸν ἐν Βουκουρεστίῳ περιοδικὸν σύγγραμμα (σ. 44) ἔκαμε φιλολογικὴν ἐταιρίαν (σ. 45.) κτλ. κτλ. Πρὸ πάντων δὲ ὁλόκληρα χωρία ἐλληνικῶν συγγραμμάτων μεταφράζων ἐκ τῆς γερμανικῆς μεταφράσεως, ἐν ᾗ συχνάκις παρεννοήθησαν, τὰ μεταφράζει δι' ἑτέρων παρεννοήσεων τῆς γερμανικῆς μεταφράσεως, προσπαθὼν οὕτω πιστῶς τὸν συγγραφέα ν' ἀκολουθήσῃ καὶ διὰ παρεννοήσεων ἀξιολόγων τὰς παρεννοήσεις μεταφράζων.

Ἐπειδὴ ὅμως ἐξειδιάζοντως καὶ τὴν ποικιλίαν ὁ κ. Μ. Ι. Παπαρρήγόπουλος ἀγαπᾷ δὲν λείπει καὶ τὸ ἀντίστροφον νὰ πράττῃ, ἥτοι ἀρχαίας Ἑλληνικὰς φράσεις νὰ μετατρέπῃ εἰς δημώδεις. Οὕτω τὸ τοῦ Ἡροδότου «Ἀπωρχήσω τὸν γάμον» ἔκαμε «Σὺ καθυπερεχόρευσας τὴν εὐτυχίαν σου!» (σ. 62), τὸ δὲ τροπάριον τῆς νεκρωσίμου ἀκολουθίας «Ὁρῶντες με ἄφωνον καὶ ἄπνουν προκείμενον, κλαύσατε πάντες ἐπ' ἐμοί, ἀδελφαὶ καὶ φίλοι, συγγενεῖς καὶ γνωστοί· τὴν γὰρ χθὲς ἡμέραν μεθ' ὑμῶν ἐλάλουν, καὶ ἄφνω ἐπῆλθέ μοι ἡ φοβερὰ ὥρα τοῦ θανάτου. Ἀλλὰ δεῦτε πάντες οἱ ποθούμενοί με καὶ ἀσπασσθέ με τὸν τελευταῖον ἀσπασμόν· οὐκ ἔτι γὰρ μεθ' ὑμῶν πορεύσωμαι ἢ συλλαλήσω τοῦ λοιποῦ. Εἰς κριτὴν γὰρ ἀπέρχομαι, ἔνθα προσωποληψία οὐκ ἔστι· δούλοι γὰρ καὶ δεσπόται ὁμοῦ παρίστανται, βασιλεὺς καὶ στρατιώτης, πλούσιος καὶ πένης ἐν ἀξιώματι ἴσῳ· ἕκαστος γὰρ ἐκ τῶν ἰδίων ἔργων ἢ δοξασθήσεται ἢ αἰσχυρθήσεται.» μετέφρασε διὰ τῶν ἐξῆς: «Μὲ βλέπετε (τὸν ἀποθανόντα) βωβὴν (sic) καὶ ἄπνουν. ὦ! κλαύσατέ με ἀδελφοί μοι, φίλοι καὶ γνώριμοι, ἐπειδὴ χθὲς ἔτι ὠμίλουν μεθ' ὑμῶν· δότε μοι τὸν τελευταῖον ἀσπασμόν. Δὲν θέλω πλέον ὑπάρχει μεθ' ὑμῶν οὔτε ὁμιλεῖ. Ἀπέρχομαι πρὸς ἐκείνον τὸν κριτὴν, παρὰ τῷ ὁποίῳ οὐδεμία προσώπων διάκρισις ἰσχύει. Ἐκεῖ, ὅπου ὑπηρετᾷ καὶ κύριοι εὐρίσκονται ἐν τῷ αὐτῷ, βασιλεῖς καὶ στρατιῶται, πλούσιοι καὶ πένητες ἐξίσου τιμῶνται»

Ἐπειδὴ κατὰ τὰς πράξεις του ἕκαστος θέλει ἀπολαύσει τῆς αἰωνίου μακαριότητος ἢ καταδικασθῇ.» (σ. 68).

Ἐπὲρ πάντα ὅμως ταῦτα διαπρέπουσιν αἱ σημειώσεις τοῦ μεταφραστοῦ, τὸ κυριώτερον τοῦ βιβλίου ἀγλαΐσμα. Ἐν αὐταῖς ὁ Σατωβριάνδος μεταμορφούμενος γίνεται «μία τῶν σπανιωτάτων ἀηδόνων τῆς Γαλλίας» (σ. 451) καὶ οἱ κατήγοροι τῆς Ἑλλάδος κατακεραυνοῦνται διὰ τῶν ἐξῆς, σημειουμένων ὑπὸ τῆς διήγησιν περὶ τῆς ἐν Λονδίῳ συνομολογήσεως τοῦ ἐλληνικοῦ δανείου: «Εὐγε! λοιπὸν καὶ ὑπέρευγε! ... Οἱ Ἕλληνες εἶναι λησταί, ἔ; ... ἢ μόνον μεταξὺ αὐτῶν ὑπάρχουσι τοιοῦτοι, ἄξιοι ἡχου καὶ λόγου καὶ κρότου καὶ πατάγου ἀνὰ σύμπασαν τὴν οἰκουμένην; ... Εὐγέ σοι καὶ μυριάκις εὐγε, δικαιοσύνη εὐγενῶν καὶ πεπαιδευμένων χριστιανικῶν ἐθνῶν τοῦ 19ου αἰῶνος!» (σ. 474).

Ἐν αὐταῖς καταφαίνεται πασίδηλος ὁ φλογερὸς τοῦ μεταφραστοῦ ἐνθουσιασμός καὶ ἡ ἀκράδαντος αὐτοῦ φιλοπατρία, μάλιστα δὲ ἐν τοῖς χωρίοις νεωτέρων Ἑλλήνων ποιητῶν, ἅτινα ἐκόντα ἔέκοντα εἶτε ἐφαρμόζονται εἶτε μὴ παρεμβάλλει ἐν ταῖς σημειώσεσιν ὅπως ἀναρρίπησῃ τὸ ἐκλείπον φεῦ! πατριωτικὸν αἶσθημα, ὡς ἐπίσης καὶ ἐν ταῖς ἐμβριθεστάταις ἀληθῶς παρατηρήσεσι, τὰς ὁποίας ὑποσυνάπτει εἰς πᾶσαν περίπτωσιν· οὕτως ἐν τῇ διηγῇ ὅτι οἱ δύο Νοταραῖοι ἤριζον περὶ τῆς συγκομιδῆς τῆς κορινθιακῆς σταφίδος, μετ' ἀκρατήτου ἀγανακτήσεως τοιαῦτα ἀναφωνεῖ: «Κωμικώτατον ἀληθῶς πρᾶγμα εἰς τοιαύτας πάντῃ σοβαρὰς καὶ κρισίμους διὰ τὴν πατρίδα περιστάσεις!» (σ. 601).

Τοιαῦτα τῆς μεταφράσεως τοῦ κ. Μιχαήλ Ἰω. Παπαρρήγοπούλου τὰ προτερήματα ἅτινα παρατηρήσαμεν ἐν τοῖς ὑποκοπεῖσι φύλλοις τοῦ α'. τόμου. Ἄν ἔποτε κόψωμεν καὶ τὰ ὑπόλοιπα φύλλα δὲν θὰ λείψωμεν τοῦ νὰ σημειώσωμεν καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς παρατηρηθησόμενα χαρίεντα πρᾶγματα ad magnam Michaelis Paparrigorouli gloriam!

Τελευτῶντες ψυχωφελές κρίνομεν ὅπως ἐπάσωμεν ὡς εὐχὴν ὑπὲρ τοῦ κ. Παπαρρήγοπούλου τὴν ἀκόλουθον τῆς μεταφράσεώς του σημείωσιν: (σ. 475) «Ἄλλ' ὦ θαυματουργὲ καὶ πάνσοφε τῆς ὀθείας παντοδυναμίας Πρόνοια, σὺ μόνη »σκέπη καὶ σώτειρα τῶν ἀναξιοπαθούντων καὶ κινδυνευόντων, σὺ, σύγγνωθι »τοῖς τοιοῦτοις, καὶ σῶζε ἀνδρίζουσα »καὶ ἐνισχύουσα πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ προορισμοῦ αὐτῆς τὴν μικρὰν ἄλλ' ἐπὶ »σοὶ ἡείποτε θαρρόυσαν Ἑλλάδα, ἣτις »οὐτ' ἔπαυσεν, οὔτε παύει διαπύρως καὶ »ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν παρακαλοῦσα τὸ τοῦ »Χριστοῦ «Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ »οἶδασι τί ποιοῦσι!» καὶ ὑπὲρ φίλων, »ἵνα καὶ οὗτοι συντονώτερον ὑπὸ σοῦ »φωτιζόμενοι καὶ ἐπ' ἀγαθοῖς σκοποῖς »ἐνισχυόμενοι, ὅσημέραι ἐρρώμενέστερον καὶ μετὰ μείζονος ἐνθουσιασμοῦ »καὶ ἐπιτυχέστερον τοῦ μεγάλου καὶ »δυσχεροῦς τῶν νέων Ἑλλήνων ἀγῶνος »συνεπιλαμβάνονται.» Ἀμήν!!!

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΗΣ.

Ο ΜΥΣΤΙΚΟΣ ΔΕΙΠΝΟΣ

EN BIENNE.

Κατ' ἔτος τελεῖται ἐν Βιέννῃ, κατὰ τὴν μεγάλην ἐβδομάδα, ἡ ἀνάμνησις τοῦ μυστικοῦ δείπνου. Ἀπὸ τριῶν ἐτῶν ἡ τελετὴ αὕτη δὲν ἐγένετο ἕνεκα διαφόρων λόγων, ἀλλ' ἐφέτος ἐπανηγυρίσθη μετὰ μεγάλης ἐπισημότητος. Ἡρώες τῆς τελετῆς ταύτης ἦσαν γέροντες καὶ γραῖαι τινες, φοροῦντες ἀρχαίας ἐνδυμασίας, καὶ ἐκ τῶν ὁποίων ὁ νεώτερος εἶχε συμπληρώσει τὰ ὀγδοήκοντα ἔτη. Μεταξὺ τῶν γραιῶν μία ἦτον ἑκατὸν ἑξ ἐτῶν. Κατὰ τὴν ἐνδεκάτην τῆς πρωΐας ἐτοποθετήθησαν εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τῶν τελετῶν Hofbourg, περὶ δύο τραπέζας πλήρεις πινακίων, σταμνῶν καὶ ἀνθέων, περὶ τὴν μίαν τράπεζαν οἱ γέροντες καὶ περὶ τὴν ἄλλην αἱ γραῖαι. Ἀφοῦ ἐκαθέσθησαν ἐξέβαλον τὰ σανδάλια καὶ τὰς περικνημίδας